

Тема 4

Литовсько-польська доба української історії та культури (друга половина XIV-перша половина XVII століття)

(Практичне заняття №3 та №4)

План

1. Україна в колі геополітичних інтересів сусідніх держав (Литви, Польщі, Кримського ханства, Молдавії, Османської імперії, Московського царства)
2. Соціально-економічний розвиток України у складі Великого князівства Литовського.
3. Розвиток культурних зав'язків України з культурними осередками Центральної і Західної Європи.

Теми доповідей (презентацій)

Підготуйте доповідь (презентацію) на тему:

1. Українська жінка як творець світової історії (Роксолана, Гальшка Гулевичівна, Раїна Могилянська)
2. Житомирська земля за часів Литовської доби.
3. Замки України як унікальні пам'ятки світової культури.
4. Провідні письменники-полемісти та їхні праці (Г. Смотрицький, М. Смотрицький, П. Скарга, Х. Філалет, І. Вишенський, З. Копистенський тощо).
5. Князь Василь-Костянтин Острозький як культурний діяч.
6. Розкрийте суть ідеї «вестернізації» України за литовсько-польської доби.
7. Біля витоків вищої освіти України: Острозька школа і Києво-Могилянський колегіум.
8. Місце братств у боротьбі за збереження православної релігії.
9. Порівняйте становище православної і греко-католицької церкви після 1596 року.
10. Розкрийте роль української аристократії в житті тогочасного суспільства на прикладі життя князя Василя Костянтина Острозького.
11. Охарактеризуйте діяльність Острозького і Київського культурно-освітніх осередків.
12. Наведіть приклади активної участі вихідців з України в культурному житті Західної і Центральної Європи.
13. Доведіть або спростуйте твердження про те, що Іван Федоров був першодрукарем в Україні.
14. Розкажіть про пам'ятки літератури даного періоду.

Творчі завдання

1. Опрацюйте статтю Яковенко Н. Здобутки і втрати Люблінської унії // *Київська старовина 1993. №3 С. 77-85* Визначте позитивні і негативні наслідки Люблінської унії для України.
2. Ознайомтеся з працею Ігоря Шевченка «Україна між Сходом і Заходом». Визначте, якою мірою взаємодія і протистояння східних і західних чинників впливали на формування і розвиток української культури.

3. Послугуючись працями Наталі Яковенко і Мирослава Поповича, підготуйте есе на тему «Один день з історії середньовічного міста» Визначте особливості матеріальної культури, повсякденне життя представників різних станів середньовічного суспільства, проаналізуйте особливості ментальності міщан України.

4. Український історик Андрій Чуткий прагне дати відповідь на таке питання: *«Як встановлення польського панування над більшістю українських земель вплинуло на їхній подальший розвиток: посилило занепад та відставання України від решти європейських країн чи дало шанс українським землям залишатися в контексті європейського розвитку економіки та економічної думки, долучитися до досягнень європейської цивілізації у цих сферах?»* Якою є Ваша думка?

5. Історик Наталя Яковенко одним із наслідків Берестейської унії вважає те, що *«починалося велике протистояння (вповні не розв'язане й донині) що перетворило Берестейську унію, задуману як інструмент порозуміння, на символ розбрату й ворожнечі, коли обом сторонам, захопленим стихією боротьби, судилося нарівні стати жертвами власної затягості»* Чи поділяєте Ви наведену вище думку, дослідниці?

6. Порівняйте становище православної і греко-католицької церкви після 1596 р.

Проблемні питання

1. Чому українські землі стали предметом боротьби між Литвою, Польщею, Московією та іншими державами?

2. Чим відоме «Пересопницьке Євангеліє»?

3. Чому ідея Берестейської унії знаходила своїх прихильників у середовищі православного духовенства?

4. У чому виявився вплив Контрреформації на українські землі?

5. Що таке полемічна література? За який умов вона виникла?

6. Що таке гуманізм і Ренесанс? Коли вони виникли?

7. Що таке Реформація і Контрреформація?

8. Яку мету переслідували єзуїти в Україні?

9. Які жанри усної народної творчості набули поширення за литовсько-польської доби?

10. Хто такий «Козак Мамай»?

11. Якими були особливості розвитку науки за литовсько-польської доби?

12. Доведіть або спростуйте твердження про те, що Іван Федоров був першодрукарем в Україні?

13. Якою була роль П. Конашевича-Сагайдачного у розвитку української культури?

Література

1. Абрамович С. Д., Чікарьова М. Ю. Світова та українська культура. Львів : Світ, 2004. 344 с.
2. Бойко О. Д. Історія України. Київ : Академія, 2006. 688 с.
3. Борисенко В. Й. Курс української історії. З найдавніших часів до ХХ століття. Київ : Либідь, 1998. 616 с.
4. Грицак Я. Й. Нарис історії України: формування модерної української нації ХІХ–ХХ ст. : навч. посібник для учнів гуманіст. гімназій, ліцеїв, студентів іст. фак. вузів, вчителів. Київ : Генеза, 2000. 360 с.
5. Грицак Я. Подолати минуле : глобальна історія України. Київ : Портал, 2021. 432 с.
6. Економічна історія України. Історико-економічне дослідження в двох томах. Київ : Ніка-Центр, 2011. Т. 1. 697 с.; Т. 2. 608 с.
7. Історія України : документи. Матеріали : посібник / [уклад., комент. В. Ю. Короля]. Київ : Академія, 2002. 448 с.
8. Кордон М. В. Українська та зарубіжна культура : курс лекцій. Київ : ЦНЛ, 2005. 584 с.
9. Лекції з історії світової та вітчизняної культури / [за ред. проф. А. Яртися та проф. В. Мельника]. Львів : Світ, 2005. 568 с.
10. Черкашина Н. К., Дідківська О. І. Історія України: від давніх часів до сьогодення : навч. посібник. Житомир : ЖДТУ, 2004. 372 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського: www.nbuv.gov.ua
2. Бібліотека історичного факультету Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна: <http://www-history.univer.kharkov.ua/book.php?sec=1&lang=u>
3. Інститут історії України НАН України: <http://www.history.org.ua/>.
4. Днеслово: інтернет-збірник наукових праць: http://dneslovo.at.ua/load/istorija_ukrajini/24.
5. Українська історична книга: <http://historybooks.com.ua/>.
6. Журнал «Локальна історія». URL: <https://localhistory.org.ua/>.